

KÜRESEL BİR KAMU MALI SORUNU
"MÜLTECİLER"

Dr. Özgür ÜZELAKÇIL



© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-399-952-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Küresel Bir Kamu Malı Sorunu
"Mülteciler"

Yayıncı Sertifika No
47518

Yazar
Özgür ÜZELAKÇİL
ORCID iD: 0000-0003-1807-0413

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Bisac Code
POL070000

DOI
10.37609/akya.3187

Kütüphane Kimlik Kartı
Üzelakçil, Özgür.

Küresel Bir Kamu Malı Sorunu "Mülteciler" / Özgür Üzelakçil.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.
64 s. ; 135x210 mm.
Kaynakça ve Biyografi var.
ISBN 9786253999520

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TEŞEKKÜR

Desteęini ve zamanını benden esirgemeyen sevgili eőim Feride'ye ve biricik oğullarım Mustafa Kemal ve Ali Cemal'e bana verdikleri huzur için çok teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

Tarihsel var oluşumuza paralel olarak özgür ve eşit doğan her insan, önce özgürlüğünü kaybetmiş ve sonra da sınırları önceden başkalarınca çizilmiş modern yaşam içinde kendisine sunulan eşitliği yaşamaya başlamıştır. İnsanların yaşam deneyimleriyle beraber korkuları artmış ve kendilerini koruyacak bir güç arayışına girişmişlerdir. Bu gücü buldukları andan itibaren doğal yaşamdaki özgürlüklerini, bu güce teslim etmede bir beis görmemişlerdir. Artık tam anlamıyla özgür olamayan insan, aynı zamanda bir gruba veya ulusa ait olmadıkça diğerleriyle eşit sayılmayacaktır. Çünkü eşitlik gücün/iktidarın elindedir. Kimler arasında ve hangi kurallara göre eşit olacağı artık bellidir. Eşitler arasında birinci de sonuncu da ortaya konulmuştur. Bu noktada modern yönetim felsefelerinin oluşturduğu hukuk kurallarının sözde evrensel hak arayışı söylemi, kendi içindeki ikilemlerle zedelenmiştir. Liberal hukuk prensipleri diyebileceğimiz bu anlayış, aslında eşitlik, adalet ve özgürlük savunucusu gibi tanıtılsa da yine bu kurallar eliyle evrensel hukuk kurallarından kaçınacaktır. Özellikle hukuk kurallarını amaçlarına göre kullanan iktidar sahipleri, bir nevi normatif güce sahip olacaklardır.

Normatif gücü elinde bulunduranların etkilediği önemli gruplardan biri de ülkesini terk eden kişilerdir. Bunlar kimi zaman mülteci veya sığınmacı statüsü içinde tanımlanmışlardır. Verilen statülerin özelliklerini yine normatif güç belirlemiş ve bunların ne kadar özgür ve eşit olacağını hesaplamıştır. Dolayısıyla çalışmanın temel sorunsalı, mültecilerin evrensel insan haklarından yararlanamama halinin, küresel bir kamu

alanını meşgul ettiğidir. Sonuçları itibariyle; çalışmamızda, küresel kamu yararı veya zararı oluşturabilecek olan mültecilerin hak kayıplarının, küresel bir kamu malı literatürü içinde değerlendirilmesinin sebebi budur. Olumlu ya da olumsuz çıktılar değerlendirildiğinde, mültecilere yönelik politikaların “Küresel Kamu Malı” kavramıyla farkındalık oluşturması ve bu politikalarda “Küresel Kamu Yararı” amacıyla hareket edilmesi, tüm insanlık için ideal olandır.

Özgür ÜZELAKÇİL

Adana, Türkiye / 23 Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

Teşekkür.....	i
Önsöz	iii
Kısaltmalar Listesi	ix
Giriş.....	1
1. Vatandaşlık ve İnsan Hakları İkileminde Eşitlik ve Özgürlük.....	7
2. Mülteci Sorunu'nun Küresel Kamu Malı Kavramı'na Eklemlenmesi.....	17
3. Liberal Hukuka Duyulan Güvensizlik Üzerinden Mülteci Sorunu.	25
4. Evrensel İnsan Hakları Reddinin Arka Planı	31
5. Çatışan Haklara ve Kapasite Meselesine İlişkin Analitik Değerlendirme.....	39
SONUÇ.....	43
KAYNAKÇA.....	47
BİYOGRAFİ	54



KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGS	: Avrupa Güvenlik Stratejisi
AK	: Avrupa Komisyonu
AI	: Amnesty International
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BKB	: Bölgesel Kalkınma Bankası
BM	: Birleşmiş Milletler
BMDİZ	: Birleşmiş Milletler Dünya İnsani Zirvesi
BMKP	: BM Kalkınma Programı
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliđi
DB	: Dünya Bankası
DBKK	: Dünya Bankası Kalkınma Komitesi
DBKEBR	: Dünya Bankası Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu
EİHB	: Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi
ESS	: European Security Strategy
GPG's	: Global Public Goods
HRW	: Human Rights Watch
İYHB	: İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi

KKM	: Küresel Kamu Malı
KKY	: Küresel Kamu Yararı
MHSİS	:Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme
MKK	: Mültecileri Koruma Konvansiyonu
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
RK	: Rekabet Kurumu
UAD	: Uluslararası Adalet Divanı
UN	: United Nations

KAYNAKÇA

1. Abbey, R. & Charles T. (1996). Communitarianism, Taylor-made: An Interview with Charles Taylor. *Australian Institute of Policy and Science, The Australian Quarterly*, Autumn, 68(1), 1-10. <https://doi.org/10.2307/20634713>
2. Arendt, H. (2016). *Şiddet üzerine*. (Bülent Peker, Çev.). İstanbul, İletişim Yayınları, 8. Baskı.
3. Back, H. & Hadenius, A. (2008). Democracy and State capacity: Exploring a J-shaped Relationship. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, Volume: 21, Issue: 1, January, 1-24. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-0491.2007.00383.x>
4. Betts, A. (2010). Global Migration governance – The Emergence of a new debate. *Global Economic Governance Programme Briefing Paper*. http://gog_test.nsms.ox.ac.uk/sites/gog/files/Betts%20Global%20Migration%20Governance. www.globaleconomicgovernance.org. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
5. BM Cenevre sözleşmesi (1951). <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1l%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>. 02.01.2017
6. Bottomore, T. (2017). *Siyaset Sosyolojisi*. (Erol Mutlu Çev.). İstanbul, İletişim Yayıncılık.
7. Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 60–80. <http://www.momentdergi.org/index.php/momentdergi/article/view/116/140>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
8. Börzel, T. & Thomas, R. (2009). Conceptualizing the domestic impact of Europe. *Research Gate Publication*, p. 1-23. doi: 10.1093/0199252092.003.0003.

9. Buchanan, J., M. (1965). An economic theory of clubs, *economica. New Series*, V. 32, No. 125, 1-14. http://www.jstor.org/stable/2552442?seq=1#page_scan_tab_contents
10. Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty - first century. *Royal Institute of International Affairs 1944-*, Jul, 67(3), 431-451. <https://www.jstor.org/stable/2621945> (Accessed September 2022).
11. Cevheri, G, G. (2014). Mültecilik kavramının ve mültecilerin hukuki durumuna dair sözleşmede yer alan hakların koşullu misafirperverlik üzerinden değerlendirilmesi. *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi: Bildiriler Kitabı – III (Siyaset – Uluslararası İlişkiler – İktisat - İletişim)*, 97 – 109. <http://www.tlck.org.tr/wp-content/uploads/2015/04>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
12. Dahrendorf, R. (2015). *Demokrasinin Bunalımları- Antonio Polito ile bir Söyleşi.* (A. Emre Zeybekoğlu Çev.). İstanbul, İthaki Yayınları, 8-9.
13. Daver, B. (1953). İnsan Hakları ve Mülteciler Meselesi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 8/1, 185–199. http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/8/1/11_BULENT_DAVER.pdf. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
14. Doğan, İ. (2007). *Vatandaşlık demokrasi ve insan hakları*, Ankara: Pegem Yayıncılık, 6. Baskı. <http://www.pegem.net/dosyalar/documan/02102007141630vatandaslik.pdf>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
15. DPT. (2000). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, *Kamu Yönetiminin İyileştirilmesi ve Yeniden Yapılandırılması*, Ankara, Yayın No: 2507-ÖİK:527.
16. **16** Dünya Bankası Kalkınma Komitesi. (2000, September 25). Poverty reduction and global public goods: Issues for the World Bank in supporting global collective action. Washington D.C. [https://www://devcommittee.org/content/dam/sites/devcommittee/doc/documents/mgr/DC-2000-16\(E\)-GPG.pdf](https://www://devcommittee.org/content/dam/sites/devcommittee/doc/documents/mgr/DC-2000-16(E)-GPG.pdf).
17. Dünya İnsani Zirvesi. (23, 24 Mayıs 2016). *Agenda For Humanity 5 Core Responsibilities*, http://www.worldhumanitariansummit.org/learn_www.tccb.gov.tr/en/exclusive/diz/1/
18. Edwards, A. (2005). Human rights, refugees, and the rights “to enjoy” asylum. *Journal Of Oxford Press*, 293 – 330. <http://ijrl.oxfordjournals.or/content/17/2/293.full.pdf+html>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.

19. Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi*, cilt: 5, sayı:1, 9-22. <http://www.bireyvetoplumdergisi.com/article/view/5000164601/5000148995>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
20. Ferris, E. & Kirişçi, K. (2016). *The consequences of chaos: Syrian's humanitarian crisis and the failure to protect*. Washington D.C., Brookings Institutions Press, ISBN: 978-0-8157-2952-5 (e-book). Erişim adresi: <http://library.oapen.org/handle/20.500.12657/30669>
21. Fine, R. & Smith, W. (2003). Jürgen Habermas's theory of cosmopolitanism. *Constellations An International Journal of Critical and Democratic Theory*, 10:4, 469-487, s. 470. doi/epdf/10.1046/j.1351-0487.2003.00348.x.20
22. Gelber, K. & Mc Donald, M. (2006). Ethics and exclusion: representations of sovereignty in Australia's approach to asylum-seekers. *Review of International Studies*, Volume 32, Issue 2, April 2006, 269-289. <https://doi.org/10.1017/S0260210506007029>.
23. Goularas B. ve G., Sunata, U. (2015). Türk dış politikasında göç ve mülteci rejimi. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1): 27. DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2015.1.1240>.
24. Hardin, G. (1968). The tragedy of the commons: the population problem has no technical solution; it requires a fundamental extension in morality. *Science*, 162(3859), 1243-1248. https://www.thesocialcontract.com/artman2/publish/tsc_29_2/tsc-29-2-hardin_printer.shtml
25. Jaume Guia & Tazim Jamal. (2023). An affective and posthumanist cosmopolitan hospitality. *Annals of Tourism Research*, Volume 100, 1-12, May. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2023.103569>.
26. Kabakçı, E. 2020. *Sosyolojiyi Kurmak: Montesquieu, Tocqueville, Comte, Durkheim*. Vadi Yayınları, İstanbul, ikinci baskı.
27. Karadağ, Ö. ve Altıntaş, H, K. (2010). Mülteciler ve Sağlık. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9/1, 55 – 62. <http://www.eds.a.ebsco-host.com.eds/pdfviewer>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
28. Kaul, I., Conceicao, P., Goulven Katell L. &, Mendoza R. U. (2003a). Providing Global Public Goods. (Inge Kaul, Pedro Conceicao, Katell Le Goulven, Ronaldo U. Mendoza, edit.). *Why do global public goods matter today?*. Oxford: Oxford University Press.
29. Kaul, I., Conceicao, P., Goulven Katell L. &, Mendoza R. U. (2003b). Providing Global Public Goods. (Inge Kaul, Pedro Conceicao, Katell Le Goulven, Ronaldo U. Mendoza, edit.). *How to improve the provision of global public goods*. Oxford: Oxford University Press.

30. Kelly, S. A. (2014). The political development of scientific capacity in the united states. *Studies in American Political Development*, Volume 28, Issue 1, April, 1-25. <https://doi.org/10.1017/S0898588X13000151>.
31. Kirmanoğlu, H. (2014). *Kamu Ekonomisi Analizi*. İstanbul, Beta Yayınları, 5. Baskı
32. Kymlicka, W. (1988). Liberalism and communitarianism. *Canadian Journal of Philosophy*, Jun, 18:2, 181 – 203. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1080/00455.091.1988.10717173>
33. Lambert, H. (2017). Temporary refuge from war: Customery international law and the Syrian conflict. *International and Comparative Law Quarterly*, Vol 66, July, 732. <https://doi.org/10.1017/S0020589317000124.10.05.2018>.
34. Lee, M. & Zhang, N. (2017). Legibility and the informational foundations of state capacity. *University of Chicago Press Terms and Conditions*, Volume 79, Number: 118- 132. <http://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/688053>. 12.04.2019
35. Mann, M. ve Hall, A. J. (2014). Yirmi birinci Yüzyılda İktidar. (Emre Gerçek, Çev.). Açılım Kitap, 1. Baskı, Mayıs.
36. Mann, M. (1986). *The sources of social power: Volume 1, A History of power from the beginning to A.D. 1760*. Cambridge University Press, Vol.1.
37. Mann, M. (2012). *Demokrasinin karanlık yüzü: Etnik temizliği açıklamak*. (Bülent O. Doğan, Çev.). Ankara, Phoenix Yayınevi.
38. Mat, T. ve Yıldırım, Özdan, S. (2018). AB ile Türkiye arasındaki geri kabul anlaşması'nın insan hakları açısından değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 1, Haziran. www.dergipark.gov.tr/download/artical-file/509409. 08.08.2018
39. Mazower, M. (2015). *Karanlık kıta: Avrupa'nın 20. Yüzyılı*. (Mehmet Morali Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, s. 270.
40. Moore, D. (2004). The second age of third world: From primitive accumulation to global public goods?. *Third World Quarterly*, Vol 25, No:1, 87-109.
41. Morris, W. C. (2005). Natural rights and political legitimacy. *Social Philosophy and Policy*, Volume 22, Issue 1, January 2005, 314-329. <https://doi.org/10.1017/S0265052505041129>.
42. Özel, S. (2007). Küreselleşme Döneminde Vatandaşlık. *Anayasa Yargısı Dergisi*, Cilt: 24, 577 – 583. http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/soli_ozel.pdf. Son erişim tarihi: 20 Mayıs 2016.

54. Schmitt, C. (2005). *Siyasi ilahiyat: Egemenlik kuramı üzerine dört bölüm* [Political Theology: Four Chapters on the Theory of Sovereignty]. (E. Zeybekoğlu, Çev.). Ankara, Dost Kitapevi, 2. Baskı.
55. Schmitt, C. (2008). *Constitutional theory*. (Jeffrey Seitzer, Trans and edit.). Durham and London, Duke University Press.
56. Schmitt, C. (2007). *The age of neutralizations and depoliticizations (1929)*. (G. Schwab, Çev.). The Concept of the Political. Expanded Edition, Chicago: University of Chicago Press, 80-126.
57. Sunstein, C. R. (1993). Incommensurability and valuation in law. *Mich. L. rev.*, 92, 779. https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=12307&context=journal_articles.
58. Sjørusen, H. (2006). The EU as a 'Normative' power: How can this be?'. *Journal of European Public Policy*, 13(2), 235-251. doi: 10.1080/13501760500451667.
59. Şahin, Y. (2004). Etik Ama Otoriter Bir Kavram: Kültürel Taşıma Kapasitesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59 (4), Ankara. http://politics.ankara.edu.tr/index.php?bil=bil_sbfdergisi&gosterim=arama. 26.03.2018.
60. Şen, F, Y. ve Özkurul, G. (2016). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Yeni Bir Eşik: Sığınmacı Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 2, Temmuz-Aralık, 86-119.
61. Şenkal, A. ve Doğan, M. (2012). Sosyal politika ve sosyal haklar; vatandaşlık haklarının yeniden kavramsallaştırılması arayışı. *MUSTAFA Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 17, 63-80. www.sbed.mku.edu.tr/article/view/103.8000217. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
62. Tangör, B. (2012). Kurumsal tartışmalar ışığında insan güvenliği ve politikaları. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 30, 59-92. http://www.usak.org.tr/images_upload/files/Makale%203.pdf. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
63. Tekeli, İlhan, (1974). Planlamada hedefler sorunu. *Amme İdaresi Dergisi*, Ankara, TODAİE, Cilt: 7, Sayı: 2, 22-44.
64. Tilly, C. (2014). *Demokrasi*. (Ebru Arıcan, Çev.). Phoenix yayınevi, 2. Baskı, Şubat.
65. Tuit, P. (1997). *Human rights and refugees*. The international journal of human rights, 1: 2, 66 – 80. DOI: 10.1080/13642989708406667.
66. Usami, M. (2012). Politika olarak hukuk: Adalet ve yarar. (Şahin, Ceylan. Şule, Çev.). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 61, Sayı: 1. www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1656/17697.pdf. 12.12.2017.

67. Yıldız, K., Ünlü, Ü. ve Sezer, M. (2014). Mülteci – sığınmacı cinnetler ve toplum “her insanın huzur içinde, kendi evinde, sevdiği insanların içinde ve vatanında ölme hakkı vardır!”. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı 1), 42–50. <http://www.earsiv.kmu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11492>. Son erişim tarihi: 6 Mayıs 2016.
68. Wæver, O. (2011). Politics, security, theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 446-480. doi:10.1177/0967010611418718.
69. Wallerstein I., Collins R., Mann M., Calhoun Craig & Derlugian Georgi. (2014). *Kapitalizmin Geleceği Var mı?*. (Bülent O. Doğan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
70. Wallerstein, I. (1995). *Liberalizmden Sonra*. (Erol Öz, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
71. Walzer, M. (1990). The communitarian critique of liberalism. *Political Theory*, Sage Publications, Inc, 18:1, 6-23, s.16. <https://doi.org/10.1177/009.059.1790018001002>.
72. Warner, R. (1998). Does incommensurability matter? Incommensurability and public policy. *University of Pennsylvania Law Review*, 146(5), 1287-1325. https://scholarship.kentlaw.iit.edu/fac_schol/682.
73. Westmoreland, W. M. (2008). Interruptions: Derrida and hospitality. *Kritike*, 2(1), 1-10. http://www.kritike.org/journal/issue_3/westmoreland_june2008.pdf ISSN 1908-7330.